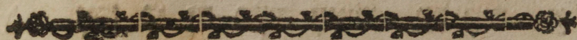
המאסף

לחדש אדר תקמ״ד

א

שירים

שיר חברו ר״ שלמה בן גבירול על משה הכילי אשר זמנו לסעודת פורים וככלות היין לפניו לקח בידו גביע מלא מים, וישא משלו ויאמר ·

כְּבְלוֹת יֵינִי, תֵּרַד עֵינִי, פַּלְגֵי מָיִם ·

שִׁבְעִים *) הֵמָּה הַגִּבּוֹרִים, וַיַּכְחִידוּם תִּשְׁעִם **)
שָׂרִים ·
שָׁבְתוּ שִׁירִים, כִּי פֶה שָׂרִים, מָלֵא
מַיִם, מָלֵא מָיִם ·

ככלות וכו׳

לֶחֶם לָאוֹכֵל אֵיךְ יִטְעַם, אוֹ אֵיךְ לַחֵיךְ מַאֲכָל
יִנְעַם,
עֵת בִּגְבִיעִים לִפְנֵי הָעָם, תֵּן מַיִם, יִתֵּן
מָיִם ·

*) יין בגמטרי״א שבעים · **) מים בגמטרי״א תשעים ·

ככלות וכו"

מִי יַם סוּף בֶּן עַמְרָם הוֹבִישׁ, וִיאוֹרֵי מִצְרַיִם הִבְאִישׁ,
אָכֵן כִּי זֶה מֹשֶׁה הָאִישׁ, יַזֶּל מַיִם, יַזֶּל מַיִם ·

ככלות וכו"

הִנְנִי רֵיעַ לִצְפַרְדֵעַ, עִמּוֹ אֶזְעַק וַאֲשַׁוֵּעַ,
כִּי כָמוֹהוּ פִּי יוֹדֵעַ, שִׁיר הַמַּיִם, שִׁיר הַמַּיִם ·

ככלות וכו"

נָזִיר יִהְיֶה לִפְנֵי מוֹתוֹ, כִּבְנֵי רֵכָב יִהְיֶה דָתוֹ,
יִהְיוּ בָנָיו וּבְנֵי בֵיתוֹ, שׁוֹאֲבֵי מַיִם, שׁוֹאֲבֵי מַיִם :

* * *

משל נעתק מלשון אשכנז.

אִישׁ זָקֵן בָּא בַיָּמִים,
יָשָׁר וְהוֹלֵךְ בְּתָמִים
יָצֹא יָצָא לְפָעֳלוֹ עֲדֵי עָרֶב,
לֹא הֶלְאוּהוּ הַשֶּׁמֶשׁ וְהַשָּׁרָב,
בְּיָדוֹ מַחֲרַשְׁתּוֹ וְאֵתוֹ,
לְפַתֵּחַ וּלְשַׂדֵּד אַדְמָתוֹ,

וַיִּשָּׂא עֵינָיו וְהִנֵּה תַּחַת רוֹתֶם יוֹשֶׁבֶת בְּצִילוֹ ,
תְּמוּנָה אֱלֹהִית וְהִיא פוֹנָה לְמוּלוֹ ·
וַיִּתְחַלְחַל , וַתִּגַּשׁ וַתֹּאמֶר : אַל תִּירָא מִמֶּנִּי ,
יְהִי אֲדֹנָי עִמְּךָ , וַאֲנִי שְׁלֹמֹה בֶּן דָּוִד אָנִי ,
וְאוּלָם מָה אַתָּה עוֹשֶׂה , וּמַה לְּךָ פֹּה ?
וַיַּעַן וַיֹּאמֶר : וְאִם שְׁלֹמֹה אַתָּה מַדּוּעַ שָׁאַלְתָּ
כֹּה ?
הֲלֹא אַתָּה בִּנְעוּרַי אֶל הַנְּמָלָה שְׁלַחְתָּנִי ,
רָאִיתִי מַעֲשֶׂיהָ וְלַעֲבוֹד עֲבוֹדָה אִלַּפְתָּנִי ,
לֶאֱגוֹר לַחְמִי וְלִשְׁמוֹר תְּנוּבָתִי ,
וְעוֹד אֲנִי עוֹשֶׂה אֶת אֲשֶׁר לִמְּדָה אוֹתִי ·
וַתַּעַן : לֹא כָלִיתָ לְהָבִין מַעֲשֶׂיהָ ,
שׁוּב עוֹד אֵלֶיהָ וּרְאֵה דְּרָכֶיהָ ,
וַחֲכַם לִשְׁבּוֹת וְלָנוּחַ בְּחוֹרֶף יָמֶיךָ
וְלֶאֱכוֹל עֲמַל יְמֵי בְּחוּרוֹתֶיךָ ·

יוסף האלטרן ·

מהרא"בע על רוע מזלו ·

אִלּוּ לְפִי אֶדֶי דְמָעַי יִזּוֹלוּן
לֹא דָרְכָה רֶגֶל אֱנוֹשׁ יַבֶּשֶׁת ;
אַךְ לֹא לְמֵי נֹחַ לְבַד כָּרַת בְּרִית ,
כִּי גַם לְדְמָעַי נִרְאֲתָה הַקֶּשֶׁת ·

שיר על הלילה *)

על משכבי בלילות בנפול תרדמה על אנשים , כל רמש ישקו[illegible] וחיתו יער נאספו במגוהם וקול הצפור לא ישמע , אז יגלה אזני למוסר כאין מפריע , כי בריתי תאות הדמיונות נגדעו , וכהם ספ[illegible] חמו מרוב התלאות אשר הקיפוני יומם ; אמרתי אור נגה יומם , לרו[illegible] אשו השקט לא אוכל , לכף רגלי לא אמצא מנוח , מחמדת צנ[illegible] תפארתו נפשי עלי נשכחה הלא טובה נמנו הלילה , שחורה הי[illegible] ונאוה , נה ארדוש על חלקי נכבדת לשלם את נשיי כי לא להנב[illegible] שלחתי הנה כי אם למחית רוחי , לתור לה מקום מנוחה בעודי בחיי[illegible] חייתי , לעלות בנקל אחרי הפרדה מגוה אל מקום חהנותה אש[illegible] הכינותי לשבתה · לכן לך נשא חשקי שירתי , ועליה אשים דברתי

1

היום הולך סוער כשאון רעש את נפשי ,
גלי היגיעה ישטופו עברו על ראשי ·
ולבבי יגון עלי מעצבון ואנחה
ידי הלעים (כי המלאכה היתה דים)
ינועו כאשר ינוד הקנה במים ,
נפשי עלי תשתוחח , כי ערגה למנוחה ·

2

הוחילי כמעט רגע רוחי ! דומי לשמוע ,
עד עת כי ינטו צללי ערב לשקוע ,
כוכבי כסף יגיהו אור באישון לילה ,
אז כחדול מעשות , כשקוט שלו , כשב שאנן
נפשי מעבודה , נתערה כאזרח רענן ,
לא ישמע עוד קול נוגש , נאקה ויללה ·

3

השמש נטה , וילט באדרת אורו ,
חשכת העלטה כסה שמים מזהרו ,

שפעת

---

*) השיר הזה שלוח אלינו עם האגרת הדפוסה בדף הקודם, ומחברו הלך בעקבות המשוררים הבוחרים במשקל , ומחליפים הנקודות לעשות שיר שקול , לא כן עמנו היום , את נפשנו לאסוף שירים במליצות ורחבי העשתונות לכן עזבנו את המשקל והדפסנוהו בלי נקוד ·

דברי המאספים ·

שפעת כוכבים הבריקו מבין החשכה ;
אז רוחי ומזימותי כעת תשוטטנה ;
עד מתי תחת סבל התלאה תאנחנה ?
שובנה ! עוד מעט ונסו יגון ואנחה .

4

האספן מורשי לבי , וסעיפי רעיוני !
הסירו מסך סכלות הטח מראות עיני ,
עורו ! דברו שיר על חמדת הלילה :
לך אשיר בשביה , כי אך את רחמתיני ,
בך אמצא מרגוע , כופש אל נפשי תתני ,
רפאות כל דכאי רוח , מאור כל מחלה .

5

חשך כסה ארץ , וערפל הרקיע .
תבל את כל צאצאיה יחד תרגיע ,
אדם ובהמה חיה ועוף השמים
אז תרצה שבתותיה , ותשבות המלאכה .
קטן עם גדול ילפתו ארחות הרוחה ;
ליל חפצי בך ! אך את תתן לעמל חיים .

6

רוזני ארץ ! הקשיבו למוסר מלתי !
גאה עם גאון השפילו ! שמעו לעצתי !
על מה , עד מה , איפוא בכבודכם תתימרו ?
אם צבע רקמתים או מלבושי שני .
לבכם יהיר , תחת מחגורת שק לעני ? —
לשוא תרהבו וכבוא השמש תחפרו .

7

כי בליל יועם זהב , ישנא כתם זוהרו ,
בקטן כגדול אז חשך משחור תוארו .
אך חכמת אדם תאיר פניו , במחשכים
לה לילה כיום יאיר , לאור באור החיים .
כי אזן מלין תבחן , אך לא העינים .
ובחיקה , ערב ובוקר שמים וכים .

8

קומי אורי! את תפארת אדם וגאונו,
הנוגה משולי המעיל, מהדרת קונו,
הורני את דרכך, הנחני מעגל צדק,
העליני מגיא הפתיות, אל ראש הפסגה,
אולי אזין בשביב ממקור מדעך, אם נוגה,
כי בלעדך אלך חושך במסוכת חדק.

9

פתחי שערך רעיתי! הראיני מראיך,
הדריכיני בנתיבך, לבוא במעוניך,
אז ארחיב צעדי, לרוץ בית מלכי וקדושי.
בך אעלה אל במתי עב, לתור תעלומה,
לאט לאט תנחיני אל גבעת הרמה,
משם תזרח השמש, תהל נר על ראשי.

10

כי מה יתן ומה יוסיף הרבות מטמונים,
לצבור עפרות זהב, כלים מכלים שונים,
ומותר האדם מן הבהמה לה אין?
טוב לי כי ענתי אם אך נפשי תתברר,
ואבחר להיות עבד, אם אך רוחי תשתרר,
בה אתענג, ואמאס כל מחמדי עין.

11

אם חוק הושם לזמן שבתי קץ במקום ציה,
כנוך בחזיון, כגר בארץ נכריה,
מה לי יכעס פה עד כי אבוא אל מקדש אל?
העת סובב במרוץ, חיש כמטחוי קשת,
דרך ירט נגדי, רגלי נלכד ברשת,
הוי נפשי התחזקי! כי אין זולתך גואל.

12

אחקור כעת על המית יום, ולרגשת אונו
יקוץ מתנומה גלמי, רק לחרדת שגעונו.
ולעין שכלי יכין תרדמת האולת.
יבריק יפרח שושנים על תלמי תלאונות,
חכו ימתק פעם בחוץ פעם ברחובות,
ולחדרי המדע ילאה למצוא הדלת.

13

13

גם אם חלב ודשן ישביעני יומימה ,
וכבודי לעפר ישכן לבוז וכלימה ,
מה זה תרהב נפשי אם אראה אור כי יבא ?
המלך אסור בזיקים , מוסגר במסגר ,
מעדנים יאכל , ובשרו מפחד סמר ,
הייטב בו כל עוד בנחשתים יתנהל ?

14

אולם כי אשב בחשך , אלין מחרכים ,
ירח יקר הולך , בהיר הוא בשחקים ,
פניו כסה אופל , אך מאור שמש יזרח ,
בזכרתי כי גם עלי אצל אל מכבודו
נעלמו ראו עיניו , ומשחו בשמן הודו ,
מי יעצור רוחי הנה כי יעלה גם יצליח ?

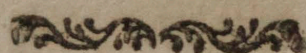
15

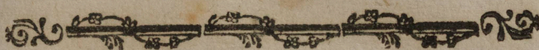
אז תכסוף נפשי לעוף על כנפי הבינה ,
תבחון הבריאה , מארז עד ירק גנה .
שחק עם כדוריו , ארץ עם כל מקריה ,
תכיר גם ערכה להיות חלק אל ממעל ,
תלעג לשאון הזמן , כי עוד כמעט ותעל ,
אחר תשוב אל בית אביה , כנעוריה .

השבעתי אתכם בנות שיר ! אם תעירו ואם תעוררו את האהבה ביני ובין האשה הכושית אשר בחרתי לדבר על לבה , אל תראוה שהיא שחרחורת ! הסירו רק הצעיף אשר בו כסתה פניה (ובחשבל עשתה זאת לבלתי קהה לבב כל סכל אשר רק למראה עיניו ישפוט) אז תראו כי כמוה כל אבני חפץ ויקרות לא נכר יפים טרם הוסר מכסת החרסית מפניהם , ואז היש אור גדול יבריק נגד עיני רואם . אני אני המדבר .

ה"ק ברוך לינדא .

ב
מכתבים
משלי מוסר *)
פתיחה ·

כבר מצאנו בימים הקדמונים, שכל עת שרצה המליץ לדבר על לב שומעיו לעורר את נפשם על דבר מה, שמש במשלים, ודבר בדמיונות, כן הוא משל יותם בימי השופטים וכן הוא משל נתן הנביא בימי דוד מלך ישראל ע"ה, והענין כך הוא, הנה כל אשר יגיד האדם לרעהו יהיה בהכרח על א' מב" דרכים, או שהוא על דרך כללי או ע"ד פרטי · כי אם נקח ד"מ ענין למוד מוסר השכל הנה או שיורה ברב את דרכי החכמה והמוסר בכללית, מבלי שאפשר לו לפרוט כל פרטי הקורות, אשר בם יוציא התלמיד את החכמה ההיא אל הפועל, או שיוכיחו על דבר פרטי שעשה כבר, לאמר לו הסכלת עשה, או הטבת עשו · ויש בכל אחד מב" הדרכים הללו, צד המועיל לקבלת השומע, וכן להיפך ימצא בכל אחד מהם צד המונע את השומע להכנים אמתת הדברים בלבו, מה שלא ימצא ברעהו, וזה כאשר הוא ידוע לחכמי מה שאחרי הטבע (מעטאפיזיק) שפעולות המוחשות, אשר המה יפעילו את הנפש ע"י ההרגשה לבדה, כראות הצבע ושמיעת הקול, וכיוצא בהם, היא חזקה יותר בנפש, מפעולות המושכלות, שלא

*) משלי מוסר האלה שלוחים אלינו מיד בחור משכיל, שלם בדעת, עם הפתיחה הנלבבת עמכה כזה · ועוד ידו נטויה להוסיף עליהם מדי חדש בחדשו, דברים נאים וערבים לנפש הקורא · גם יש לנו עוד משלים רבים משחרים הראויים לבא על הספר · ובדף הסמוך אי"ה נתחיל להכניס אחת אחת תחת חלק השירים · וזה האות, המשלים אשר יבוא על רגלם סימן כזה ; י • • ל • • • מאתו יצאו, ואשר יבא תחתיהם סימן אחר או שלא יבוא תחתיהם סימן כלל, המה מזולתו · דברי המאספים ·

שלא יפעילו רק בהפשטה, ומפני זה לא יבוא בנפש האדם כי עם ע"י המושכלות לכן תהיה גם פעולתו חלושה מפעולת הפרטי שהוא נמצא באמת במוחלט, ויפעול בנפש ע"י המוחשות בהרגשה לבדה, אבל גם להיפך, בהיות שהתוכחה הפרטית נוגעת באדם עצמו במעשיו במחשבותיו וברעיוניו אשר על הרב ישפטם האדם לטובה, לכן תהיה כניסתה בלב השומע עצומה מהכנסת הדברים הכוללים, אשר הם אינם נוגעים בגוף השומע עצמו, אבל תלויה היא ברצונו, אם להכנים פרטי מקריו תחת הכללים האלו שמשמע אם לא, ולזה יבחרו כל מיסרי הרבים ומלמדי העם לשום במשלים, וזה שתלו כללי המוסר ונתיבת דרכי הנפש ומדותיה שרצו להורות בספורים פרטים, ויחברו בזה כל תועלת שני הדרכים לאחד, כי הפעלת אלו המשלים בלב השומע היא פעולת דבר פרטי, מבלי שיהיה הפרטי הזה נוגע בגוף השומע עצמו שימנעהו מלקבלו, וכל איש משכיל ישמור את הדבר בלבו, וידמה הוא בעצמו פרטי הספור הזה עם פרטי מעשיו, ומקריו, וכן בחרו המושלים להחיות במשליהם כל הגשמים הנמצאים, כצומח ודומם, ולתת גם בהם, גם בבהמות חיות ועופות, שכל ותבונה לחשוב מחשבות ולדבר דבר, לפי שמקריהם ותולדותיהם הם רחוקים עוד ביותר ממקרי גופי השומעים *) והנה חבר כבר, רבינו ברכי' הנקדן ספר משלים, אשר קראוהו בשם **משלי שועלים** ולמד בו את העם מוסר השכל, אך שבכל מקום הניח עוד מקום להתגדר בו, ואני לקטתי ואגרתי בזה משלים טובים ונאים ממושלים רבים ושונים, כלם אנשי שם, ואציג נא איזה מהם לפניך הקורא הנעים, ואם יטיבו בעיני המשכילים, ואוסיף עוד עליהם כהנה וכהנה, ותהי המחברת הזאת מנחה שלוחה לעם קודש תחת החפץ בשלומו כל הימים ·

י . . . ל

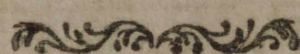
---

*) ידעתי גם ידעתי שיש עוד טעמים אחרים על פעולת המשל והדמיון בנפש השומע גם על בחירת המושלים, בגופי הבהמות והצומחים, והדוממים, וכי יש הבדל רב בין המשלים הנמצאים בספרי הקדש שאינם כי אם מה שנקרא בל"א בשם (פארא בל) ובין אלו המשלים אשר אביהם היה עזאפוס היוני, והמכונים בלה"ע בשם (פאבל) ואני לא באתי לבאר כל ענין המשל ע"ד חכמת מלאכת היופי (עסטעטיק) אלא להראות תועלתו בדרכי המוסר והישרת מדות הנפש, ובכן הוא די במה שאמרתי ·

תשובות על שלש השאלות אשר שאלו אנשי חברת דורשי לשון עבר בשלשה דפים הראשונים ממכתבם המאסף •

משלי ז׳ כ״ב כ״ג •

מקרא •	העתקה •
הולך אחריה פתאום,	וויא דער אכס צור שלאכטבאנק געפיהרט וויר ד;
בשור אל טבח יבוא,	זא דער טאהר צור ציכטיגונג געלאקט •
ובעכס אל מוסר אויל •	וויא דער פאגעל איגם גארן איילט,
עד יפלח חץ כבדו,	זא פאלגט ער איהר אין זייכר אייכפאלט כאך •
כמהר צפור אל פח,	מערקט ניכט דאס עס אוס איהן געשעהן זייא,
ולא ידע כי בנפשו הוא •	ביז דער פפייל איהם! דיא לעבר דורכבאהרט •

ב א ו ר •

עכס היא המלה אשר תכביד עלינו הבנת הפסוקים לפי שאין לה ריע במקרא • אמנם בלשון אחר כמצא השרש עכס עוד פעמים בס׳ ישעיה פעם יבא השם ברבים ואת תפארת העכסים (שם ג׳ י״ח) ופעם בפעל, וברגליהם תעכסנה (שם ט״ז) • הרב ר׳ דוד קמחי ז״ל פי׳ שם על הפסוק הראשון, הוא חלי שמקשקש שנושאות הנשים • ועל הפסוק הב׳ פי׳ תקשקשנה בעכסים שברגליהם שהם הפעמונים ומשמיעים קול • וכאן פי׳, וכן נקרא הכבל עכס לפי שהוא מתקשקש • היוצא מדבריו שהורא השרש עכס על פעולת השמעת הקול ע״י הפעמונים והדומה להם • ובהיות הוראת השמות והפעלים בלשון מיוסדת על הקולות והתנועות והפעולות בבריאה ובברואים כידוע למחקרי הלשון, יש לפנינו דרך ישר לחקור אחר מקור כל מלה ומלה אך יסודתה בטבע, איך תשתעף מלה אחת מן המלות לשמש בה בכמה ענינים, ולמה בחרו מניחי הלשון במלה זו להורות בה פעולה זו או שם מין או איש זה וכו״ • וללשון עבר לרוב יושנה סגולה מיוחדת

מיוחדת שישמשו בשרש אחד לכמה ענינים · ונקראה שהוכח שרש עכס על המשכת דבר אל חברו ע"י השמעת הקול (לאקען) · וכן בלשון אשכ"נז קראו המשכת אדם לחברו ע"י פתוי וחלק לשון או ע"י רמיזה (לאקען) והוא דומה להמשכת הבעלי חיים איש את רעהו ע"י הקריאה, כהמשכת התרנגולת את האפרוח, והצפור הזכר את הנקבה ע"י צפצוף · ואולי מלת (לאקן) לקוחה מקול ב"ח אחד אשר ימשיך אליו את מינו ע"י הברה הדומה לתנועת (לאק) · ושם הפעולה בלשון אשכ"נז (דאס געלאק) · ומזה נקרא הפעמון בל"א (דיא גלאקע) במהירת בטוי תבת (גע=לאקע) לפי שגם הוא ימשיך אליו את השומע להטות אליו אזן, לבא אל מקום ידוע, או לעשות מלאכה ידועה · וכן ישימו רעי הצאן פעמון על הכבש ההולך בראש עדר הרחלים להמשיך אחריו את כל העדר ויקראו אותו (לאק האממעל) · ולפ"ז בלשון הקודש יהיה שם הפעמון עכס · ומקור פעולת (לאקען) עכוס, ויהי עכס הבא בכתוב שלפנינו שם במקום מקור שהוא שם הפעולה (נאמען אקטיאנים · לאקן) ופי' הפסוק וברגליהם תעכסנה הוא (דורך איהרן פוספון לאקען זיא) · ופי' הפסוק ואת תפארת העכסים (אונד דער שעללנשמוק) · או שהיו לבנות ציון פארי מגבעות עשויות כמין פעמון כמו שנמצא עוד היום במדינות שונות וביחוד בארצות הקדם קשוטי הנשים על ראשיהן עשויות כפעמול · (דיא גלאקקהויבע) · ע"כ דקדוק מלת עכס ופירושו, ומעתה נבאר את המשך הפסוקים שלפנינו ·

הנה במקראות שלפנינו שלש נושאי המאמר והם **שור**, **איל**, **וצפור** · ולעומתם שלשה נשואים והמה **יבא**, **עכס**, **מהר** · וזאת כונת שלמה, כמו השור אשר לטבח יובל מבלי דעתו את המות אשר יבא עליו, כן נמשך האויל (הנזכר למעלה) ע"י פתוי האשה המנאפת אל המוסר (דיא ציכטיגונג) כמו ויסרו אותו, כי סוף התאוה להיות תועבה, ימאס במנאפת הזאת, ובין כך וכך יסורים באים עליו או יסורים טבעיים או חרטה ועל"ב שהם יסורי נפש אין מחלה כמותם ·· וכמו הצפור אשר ילכד במצודתו, מבלי ראות את אשר יהיה לו עד ראותו את נפשו סגור ומסביב, כן האויל הזה הולך בפתיותו לבלתי הרגיש את הכאב אשר יבא עליו ולא ידע כי בנפשו נאבדת, עד יפלח חץ כבדו, כלומר עד שיתקעו בלבו חצי החרטה והיסורים המרים ממות ·

התשובות על הכ"ב פסוקים האחרונים בדף הסמוך ·

ג

תולדות גדולי ישראל יפקד מקומם

ד

תולדות הזמן יפקד מקומם ·

ה

בשורת ספרים חדשים

מעת הלוך הלך עם ה'" בשבי, שבת מנגינתו · חדלו הפורטים על פי נבל, וקול זמרה אין · נהפך כנורם ותהי לאבל · עגב מצלתים ושמינית על ערבות עברת קודש אבדו קולם · ידי מנגנים טחון בשאו ואצבעותיהם מחו דמעה מעל פניהם מאין הפוגה, ופי בחורים ובתולות אשר לפנים בשיר ישאו, ישאו היום קול יללת גבר עלי שברם · נעים זמירות ישראל, תהלות דוד עבד אלהים, גלו עם עמם, כמוהם כמוהם לארץ הרדו · כפלו בכפול ענוס ואין מקים · הן המה עודכם פה עמנו היום, אסורים בזיקי הסכלות, ותחת כחשתי הנערות כפופות · כאבן הבדלח בידי איש מדברי שוכן קוטב הצפוני, אשר ישתאה עלי זהרו, וישמח בראותו ברקו, אך ערכו לא ידע, מלתעת דב לא יתן מחירו; כן היה ספר תהלים בידינו בגלותנו, שמח בו כל איש, עם ועם כלשונו אלה בשירם ואלה בתפלתם רוממוהו, כועס מלאו בו ויאמרו מן הוא, כי לא ידעו מה הוא, בשפתם כבדוהו ולבם רחק ממנו · והיה להם מתק זמירות האלה, כאשר יחלום הרעב והנה הוא אוכל והקיץ ורקה נפשו, כי אל הנפש לא באו לא ידעו חין ערכו, ולא הבינו רוממות עשתנותיו, ועומק מחשבותיו · ואם רבו כמו רבו הפירושים עליו לא השיג יד כלם,

כלם, להנעים המליצה, המיוחדת לסגולת השיר לבדה, אל נפש הקורא; כי השיר יחליף טעמו ע"י פירוש רחב אם לא יהיה הקורא בעצמו בעל לשון ונבון לב למצוא הענין ע"פ כלו בקוצר דברים אחדים והרכבתם יחד כידוע למשכילים · והעתקות אשר חברו חכמי הנוצרים, קצתם אינם ראויים, וקצתם הלכו בדרך זר לנו, כי הוסיפו וגרעו והחליפו התיבות כחפצם, ועכ"ז לא הטיבו עשו דבר לתועלת המליצה כי אם במקומות מיוחדים, ולנו בני ישראל נשאר הספר כאשר היה קשה ההבנה וחסר הטעם ·

עתה העיר אלינו ה' רוח ממרום וישלחהו כמשה עבדו, הוא חכם דורנו הרב החוקר מוהר"ר משה בן רבי מנחם (ה' יחזקהו לכבוד תורתו) אשר חקר, ואזן, ותקן זה עשר שנים על דברי הספר הזה, למצוא כונת המשורר, ולבארו ולהעתיקהו ללשון העם אשר אנו יושבים בקרבו, ויצא הספר הזה מתחת ידו בלשון אשכ"נז צח ומצוחצח, בבאור הענין ע"י ההעתקה · ומי יפתח פה לספר שבחות כמו, די לתפארת המלאכה הזאת, המשכיל יראה וידום, כי לו דומיה תהלה ·—

אמנם כל זה לתועלת המשכילים בעם היודעים מליצות הלשון ודקדוקה, להם לב להבין, איך דרש דרש החכם המעתיק אחרי מחשבות המשורר, ואיך עלה בידו את אשר בקש · אבל לאיש אשר לא ידע לשון אש"כנז ומשפט מליצותיה תכבד העבודה להבין את הענין ע"י ההעתקה והיתה לו ללא הועיל; לכן אזר חיל ידיד לבי רעי וחביבי הב"ח היקר והשלם כ"ה יואל בר"יל ז"ל מברלין להעלות על הדפוס העתקה הזאת בכתב עברית · וזה דבר הספר · על צדו האחד יבוא ס' תהלים ׳הדק היטב אריח, על גבי אריח בעמוד כמשפט כתיבת השיר · ולעמתו יתיצב העתקת החכם ר' משה נר"ו וסביבותם יחנו פירש הרב ר' עובדיה ספרנו על העבר מזה, ובאור להב"ח ר' יואל הנ"ל עבר מזה, והיו לאחדים פנים הספר והעתקתו להטעים את הקורא נועם המליצה, והבאור, להורותו הדרך אשר הלך בו הרב המעתיק וטעם פירושו, בקצור הלשון ובטוב טעם, כנראה בדף הראשון אשר כבר יצא לאור ·

ולדוגמא אציג פה מזמור ג' שהוא הקטן שבכלם עם פירושו והעתקתו כאשר יבא בפנים הספר ·

ספורנו

ג

מִזְמוֹר לְדָוִד

1 בְּבָרְחוֹ מִפְּנֵי אַבְשָׁלוֹם בְּנוֹ

---

2 יְהוָה מָה־רַבּוּ צָרָי
רַבִּים קָמִים עָלָי׃
3 רַבִּים אֹמְרִים לְנַפְשִׁי
אֵין יְשׁוּעָתָה לּוֹ בֵאלֹהִים סֶלָה׃
4 וְאַתָּה יְהוָה מָגֵן בַּעֲדִי
כְּבוֹדִי וּמֵרִים רֹאשִׁי׃
5 קוֹלִי אֶל־יְהוָה אֶקְרָא
וַיַּעֲנֵנִי מֵהַר קָדְשׁוֹ סֶלָה׃
6 אֲנִי שָׁכַבְתִּי וָאִישָׁנָה
הֱקִיצוֹתִי כִּי יְהוָה יִסְמְכֵנִי
7 לֹא־אִירָא מֵרִבְבוֹת עָם
אֲשֶׁר סָבִיב שָׁתוּ עָלָי׃
8 קוּמָה יְהוָה הוֹשִׁיעֵנִי אֱלֹהַי
כִּי־הִכִּיתָ אֶת־כָּל־אֹיְבַי
לֶחִי
שִׁנֵּי רְשָׁעִים שִׁבַּרְתָּ׃
9 לַיהוָה הַיְשׁוּעָה
עַל־עַמְּךָ בִרְכָתֶךָ סֶּלָה׃

ד

ג. א בברחו וגו' התפלל על עצמו שינצל ועל ישראל שלא ימותו במלחמה: ב מה רבו צרי, כל ישראל אחרי אבשלום: קמים עלי, שמעי בן גרא וסיעתו: ג אמרים לנפשי וגו', אחיתופל וחבריו שאמרו שחטא בת שבע היה מעוות לא יוכל לתקן: ד ואתה ה' מגן בעדי, שלא אובד בשביל אותו החטא וזה כי אתה: כבודי וגו', בהתבונן בתורתך שעסקתי בה ואין עבירה מכבה תורה: ומרים ראשי, בתשובה: ה קולי, בתפלה: ויענני, כבר בתפלותי וקויתי שכן יעשה עתה ולכן: ו ואני שכבתי, עתה, ואישנה כמו בטוח: כי ה' יסמכני ובכן: ז לא אירא, ובהיותי בטוח בך: ח קומה ה', כי אמנם לשעבר, הכית את כל אויבי: ט לה' הישועה, גם בלתי כלי זין: על עמך, ולכן אני מתפלל על עמך שלא ימות במלחמה.

באור

ג. א מזמור, שם יורה על גדר השיר ומהותו (עיין בהקדמתינו), וטעם לדוד שאליו יכונה השיר הזה והוא מחברו, ובלה"ק יבוא לפעמי' הגבול שאין תחת יחס המצטרף וזה נכון, כי היחס מכורך אל המיוחס, וחלת של לעד שהיא סימן יחס המצטרף ושורה אשר ש, אבל יש לפעמי, שמלת לדוד תורה על כונת המשורר שהיתה אל משיח ה', ואו יהי' הגבול שאליו בעצמו, ושעורה כמו אמרי לי אחי הוא (ומזמור ק"י לראי') וקל להבדילם, כי באופן ראשון ישמש המשורר כגוף המדבר בעדו ובאופן השני בגוף הנוכח או הנסתר, מלבד שהוא נראה מתוך הענין: ג ישועתה, הה"א נוספת

ולכן

ג

פסאלם דויד'ס

1 אויף דער פלוכט פאר זיינם זאהנע אבשלום ·

2 אך עוויגר וויא זינד דער פיינדע זא פילע
זא פילע דיא זיך זעצן ווירר מיך
3 זא פילע דיא פאן מיר פראהלאקן :
פיר איהן איסט קיינע הילף בייא גאטט
4 דוא אבר עוויגר ביסט איין שילד פיר מיך
זעצסט מיך צו עהרן העבסט מיין הויפט עמפאר
5 מיט לויטר שטיממע רוף איך אן דען עוויגן
אונד פאן זיינם הייליגן בערג ערהערט ער מיך .
6 נון ליג איך רוהיג שלאפע
ערוואכע דען מיך העלט דער עוויגע ·
7 פאר מיריאדן פאלקס איזט מיר ניכט באנגע
אומהער גלאגרט ווידר מיך —
8 אויף עוויגר דוא רעטטעסט ומיך מיין גאטט
דאס קין צערשלעגסט דוא מיינן פיינדן
צערשמעטערסט דער פררוכטן צעהנע
(הילפע פינדט מאן
(בייא דעם עוויגן .
דיינן זעגען איבר דיין פאלק

ולכן הטעם מלעיל זה"א הנקבה נשתנות לתי"ו באמצע התיבה סלה' באור התלה הואת תמצא בהקדמתנו: ח קולי כמו בקולי ותחסר בי"ת השמוש כמו הנמצא בית ה': ז' קומה, תמצא שפתאום ישוב השיר ויכנה מדרכו הראשון שפי' בנחת נוטה קצת אל הרגזה, ויסולו בדרכי הנפש והרגשותיה כי אעפ"י שאמר לא אירא מרבבות עם הנה בכל זה כשראה בדמיונו המון האויבים אשר סביב שתו עליו יפחד בלבו וירגז, ולהזיק בטחונו יקרא קומה ה' להושיעני כי הם סביבי, ולדעתי כון אלין הר"הס בהקימן שבונח אחר תיבת (מיך), כי הסימן הזה הנקרא בל"א (סוספענזיאנס ציכן), יורה דבלע"ז על סתימ' איזה כונה שכון אליה הכותב אך לא יאמרנה בפירוש: הכית שברת, עבר במקו' הוה, והמשורר לא ישמור את הזמן (עיין בהקדמתנו), לה', דבר ברור הוא שברכת העם תלויה בהצלח' המלך, וסיים בכלל כדרך השיר, וכבר הערנו על זה:

ומי בכם זרע קדש! אשר יסוג ידו אחור לבלתי חתום שמו לקחת את הספר הזה · יקרת העתקה הנפלאה הזאת, וזכות הבאור אשר נוכל להוחיל לו בלב בטוח (כי לא כאחד המחברים האיש יואל, כי אם הוא רב פעלים נפשו רחבה בידיעת הלשון ונגולת המליצה · יודעו ידעיו כי נכונים דברי, וזרים לו יראו את הדפים אשר יצאו כבר לדוגמא, וישפטו על השאר) המה חזקים למדי לבל יתאונן איש על כספו בראותו את המלאכה הזאת אחרי כלותה · ועוד הקדים הב"ח הנ"ל הקדמה ערוכה ככל דרכי השיר ומשפטיו, למען הדריך את הקורא לקרוא את ספרי הזמירות ביתר שאת מאשר קרא אותם מלפנים · ואף שלא ראיתי עד הנה הקדמה הזאת, נכון לבי בטוח בהב"ח הנ"ל, שלא יוציא מתחת ידו דבר שאינו מתוקן מכל וכל, כי ידעתי את האיש ואת מעשהו ·

תבונת הספר הזה תהיה לשתי פנים · א) על אורדי"נערע פא"פיר וממנו ימכר כל בא"גן בעד, א" וחצי גו"טע גרא"שן קורא"נט · ב) על ראי"אל פאפיר ומקחו בעד הבא"גן ב" גו"טע גרא"שן קורא"נט · ולהיות בלתי אפשרי לכוון ולדעת בצמצום עד כמה יגיעו מספר הבאגן בכל הספר, התנה המחבר תנאי זה קודם למעשה: אם יעלו מספרם יתר על שלשים ושתים באגן, אזי על הקונה לשלם בעד האורדי"נערי באג"ן שני גו"טע גרא"שן, ובעד הראי"אל בא"גן ב" גוט"ע גרא"שן, ושמנה פפע"נג · אמנם אם לא יגיעו מספר הבא"גן לסך הנ"ל, יתמעט המקח לפי מעוט הבא"גן ·

ואלה שמות האנשים אשר יאספו חתומים על הספר הזה ·

בהמבורג · · ·	הב"ח ר" פייבל טאקלעס מברלין ·
בפ"פדמיין · · ·	הב"ח ר" משה ברלין ·
בקאפנהאגן · · ·	הב"ח ר" אברהם שעברשין ·
בלונדן · · ·	הב"ח ר" מענדל המבורג ·
בברלין · · ·	המחבר בעצמו ·
בקעניגסבערג · · ·	חברת דורשי לשון עבר ור" אלחנן אחי המחבר ·

וזולת האנשים האלה הנזכרים, מי שידבנו לבו לאסוף חתומים, ינתן לו בעד כל חמשה עשר ספרים ספר אחד בשכרו ·

אחי בית ישראל! אל תתמהמו, חושו לתמוך את ידי חכמי לב העמלים לטובתכם, ולכבוד תורתכו, אל תשימו תהלה בדרי לבב אשר ישאלו מאתכם לתת עוז למעשי ידיהם, כי חפצי תועלתכם המה, יקרכם היא יקרתם, וכבוד התורה כבודם · ואשרי הדור שגדולים שומעים לקטנים, קטן כמוני ·

איצק אייכל ·

